POROZUMĚT ČTENÍ OD SAMÉHO POČÁTKU

ZÁKLADNÍ PROŠKOLENÍ SFUMATO®

Jak se mozek učí číst

Čtení se může dospělému člověku zdát samozřejmé. Podíváme se na slovo a téměř okamžitě víme, co znamená. Už si neuvědomujeme množství procesů, které se během této krátké chvíle odehrály.

Pro dítě, které se teprve učí číst, však samozřejmé není nic.

Musí rozpoznat grafický znak, spojit jej s odpovídajícím zvukem, správně jej vyslovit, udržet jej, připravit se na následující znak, zachovat správné pořadí a postupně jednotlivé informace propojit do slova. A tím proces nekončí. Slovo musí získat význam a význam se následně musí stát součástí věty, sdělení a celého textu.

Čtení proto není pouhé skládání písmen. Je to mimořádně komplexní souhra procesů, které se mozek musí naučit koordinovat.

Právě způsob, jakým dítě touto první etapou projde, má zásadní význam.

Kvalitní začátek vytváří základ

Na počátku čtení se dítě neučí pouze písmena. Vytváří si určitý způsob, jak číst.

Proto není rozhodující jen výsledek – zda dítě nakonec slovo přečetlo. Důležitá je také cesta, kterou k výsledku došlo.

Bylo dekódování přesné? Zachovalo dítě správné pořadí? Dokázalo navázat jeden zvuk na druhý? Spolupracoval zrak s hlasem? Vzniklo slovo jako celek? A otevřela správná technika cestu k jeho významu?

SFUMATO® (Splývavé čtení®) – věnuje právě této elementární hladině mimořádnou pozornost.

Proč zpočátku nespěcháme

Rychlé čtení bývá někdy mylně považováno za cíl.

Cílem však není rychlé čtení

Pomalé provedení poskytuje mozku čas.

ČAS přesně rozpoznat grafém
ČAS přiřadit odpovídající foném
ČAS správně artikulovat
ČAS udržet zvuk

ČAS zrakem připravit informaci, která bude následovat

Dítě tak není od prvních okamžiků tlačeno do rychlosti. Nejprve se učí proces provést přesně, koordinovaně a ve správné posloupnosti.

Teprve to, co je kvalitně vybudováno, se může postupně automatizovat a zrychlovat.

Mozek se učí synchronizovat

Při čtení musí spolupracovat zrak, sluch, řeč, artikulace, pozornost, paměť i motorické a senzorické procesy.

SFUMATO® pracuje s jejich návazností a časováním.

Dítě již dekódovaný foném hlasově drží a současně zrakem – také periferně – získává informaci o následujícím grafému. Hlas tedy realizuje jednu informaci, zatímco zrak již připravuje další.

Postupně vzniká koordinovaný čtecí pohyb.

To je jeden z důvodů, proč ve SFUMATO® hrají tak významnou roli hlas, přesná výslovnost, artikulace, intonace a správné časování.

Nejsou ozdobou čtení. Jsou součástí jeho vytváření.

Technika, nebo porozumění? Obojí patří k sobě

Někdy se technika čtení a čtení s porozuměním stavějí proti sobě.

Takové rozdělení je zavádějící

Technika má smysl právě tehdy, když dítěti otevírá cestu k významu.

Jestliže musí čtenář věnovat nepřiměřenou část své pozornosti samotnému dekódování, zbývá mu méně prostoru pro práci s významem. Proto se základ pro budoucí porozumění vytváří už v elementární technické fázi.

Čtení s porozuměním nezačíná až ve chvíli, kdy dítě dostane dlouhý text a otázky pod ním. Jeho základ vzniká mnohem dříve.

ČAS aby se zvuk správně spojil se znakem
ČAS aby se hlásky spojily ve slovo
ČAS aby slovo vyvolalo význam a představu
ČAS aby se významy začaly spojovat do vět a většího celku

Od samého počátku proto směřujeme od techniky k obsahu

Učitel není pouze ten, kdo opravuje chybu

Úloha učitele je v počátečním čtení zásadní.

Musí vědět, co má sledovat, proč určitý krok provádí a jak poznat okamžik, kdy dítě začíná používat nevhodný mechanismus.

Malý čtenář se stává do značné míry zrcadlem metodického vedení učitele.

Proto SFUMATO® nestaví pouze na souboru cvičení. Nabízí učiteli strukturu, podle níž může čtecí proces dítěte pozorovat, řídit a postupně rozvíjet.

Prevence začíná dříve než problém

Pokud chceme obtížím ve čtení předcházet, nemůžeme čekat až na okamžik, kdy dítě začne selhávat.

> **Prevence začíná způsobem, jakým dítě čtení učíme od prvního okamžiku**

Chybný postup, který se opakováním upevní a automatizuje, se později mění podstatně obtížněji. Proto má kvalitně vedený začátek tak velký význam.

Nejde o to dítě brzdit. Jde o to dopřát jeho mozku čas vytvořit kvalitní základ, ze kterého může později vyrůst rychlost, plynulost, jistota a porozumění.

Nestačí o tom slyšet. Je potřeba to zažít

Proto bude základní proškolení spojovat teorii s praktickou zkušeností.

Ukážeme si jednotlivé procesy na konkrétních příkladech. Budeme pracovat s hlasem, artikulací, zrakem, časem i návazností jednotlivých kroků. Účastníci si sami vyzkoušejí, jaký je rozdíl mezi mechanickým skládáním částí a koordinovaným splývavým procesem.

Postupně se seznámí se strukturou SFUMATO®, její logikou a jejími přednostmi.

Nejde přitom pouze o odpověď na otázku:

> *„Jak naučit dítě přečíst slovo?“*

Podstatnější otázka zní:

> *„Jak vytvořit podmínky, aby se mozek dítěte naučil číst přesně, plynule a s porozuměním?“*

Právě na tuto otázku budeme během základního proškolení společně hledat odpověď.

Protože dobrý čtenář nevzniká až u knihy.
Jeho cesta začíná už u prvního správně vedeného čtecího procesu.